

יתהלל המתהלל ההשכל וידוע אותי

קונטרס
אגרת שלש שבועות

נדפס על ידי המלקט והמחבר
שמואל בנימין אליעזר נ"י

בן מוה"ר שלום צבי זצ"ל
בן מוה"ר אליקים געציל למשפחת בערגער זצ"ל.

הקדמה

הנה כל איש אשר יש לו שכל להבחין מה שעשה הבורא טובות אליו מיום הולדו ועד עכשיו מחויב לתת אל בוראו שבח והודיה על אשר נתן לו נפש כדי שיוכל להשכיל להגיע לאיזה תחבולה אשר על ידו יעשה פרנסה לביתו ויחיה, אשר חנן ה' אותו חכמה בינה ודעת כדי שיוכל להכיר בעניני אלהות בודאי אשר תגדיל הודאתו אשר האבר היותר יקר אצלו מצא את תפקידו, ומי אשר בחר ה' בעמו בודאי יש לו להכיר טוב על כל התורה והמצות אשר נתן לנו ה' כדי שלא נשכח שאנחנו בעלי בריתו, והנה מי שהגיע למדרגה שיוכל ללמוד את ספרי הדרוש והמחקר אשר הם מקובלים אצלנו להיותם הראש וראשון כדי להבין את שורש התורה והמצות, וגם גדולי הדור אשר היו בדור שלפנינו גם הם למדו מתוך אלו הספרים, הנה מי שהתחיל למעט מעט של שורש ושכל התורה כמו שלמדו אותו הראשונים, כמה צריך הוא להודות לה' החונן לאדם דעת מעט מתורתו, וכמה צער יש לנו להצטער כשאנחנו רואים אנשים שהם ראוים ללמוד אלו הספרים שחברו הראשונים, והם יראים לעשות כן מפני החשש שיבואו לידי מחשבה זרה.

והנה חברתי זו הקונטרס כדי להראות שכמעט אי אפשר להבין הרבה ענינים בלי שיהיה לנו רגילות במחשבת דרושי הראשונים שהרבה יגיעה הניחו בזמן הרבה שנים מקודם שכתבו מה שכתבו, ואם לא נדע מחשבת רוח הקדש שהופיע בבית מדרשם האריך נוכל לפתוח פה לכתוב ספר או לדבר ברבים או להורות ביו הטמא ובין הטהור או בין דעות אמיתיות ולהיפוך, וחומר הענין של השלש שבועות שלא יוכל להבין את הענין רק מי שהוא בקי באלו ספרי הדרוש של הראשונים המאשרים את האדם לילך בדרך טובה במחשבה ובמעשה.

והיות שאנחנו עושים את החתונה של בנינו שיחיו הבחור החתן המופלג בתוי"ש ברוך אברהם נ"י עם זוגתו הכלה המושלמת יראת ה' שרה תחי' בת מחותני הרה"ג משה אהרן דאווידאוויטש שליט"א רב ואב"ד אמרי יהודה ד'סעקלעהעד יצ"ו, בנו של הרה"ג צ' ר' מרדכי זצ"ל אב"ד בית מאיר, אשר כידוע היה מתלמידי היותר חביבים אצל רבינו מסאטמאר זי"ע עוד מקודם המלחמה, בפ' שלח הבעל"ט, אשר חלק גדול מהבנת השלש שבועות יכולים ללמוד מזו הסדרה, הנה חוייב ההודאה מוטל עלינו להודות לה' אשר הנחנו בדרך טובה להיות נמנה בין אותם אשר מבינים את ההבדל בין ארץ העמים לארץ ישראל, ועם כל זה מונעים את עצמם מלעלות לדור שם מפני שלא עלה עוד רצון מאת הבורא שהגיע הזמן שנוכל עוד הפעם לכוונת בית על אדמת הקודש, ועוד יש לי להכיר טוב להמחותן החשוב שלי הנ"ל, איש המורם מהעם והחביב בפי כל, שעודד אותי לכתוב על הנייר בקיצור מה שלמדתי בזו הענין ולחלקו ברבים כדי שבעלי בתים כמוני גם הם יבינו את שורש הענין בקיצור, ומגלגלין זכות ע"י זכאי, ועתה נתחיל לבאר את השרשים בענין השלש שבועות כפי שחנן אותי הבורא.

פרק ראשון

ביאור בענין השורש והחומר לעבור על השלש שבועות שנאמרו בקבלה, השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות או באילות השדה אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ, אשר נאמר על העובר עליהם עונש כ"כ גדול, ולמה כתב הבעל ויאל משה שמזמן בריאת העולם ועד עכשיו לא נעשה עבירה גדולה כזאת, ולמה נכלל זו ההזהרה כמה פעמים על ידי המלך שלמה בשיר השירים, אם יש לנו יכולת לומר שבכל פעם שהכפיל המלך שלמה את הכתוב השבעתי היתה כונתו על שבועה באופן אחרת ונוספת.

והנה זאת ראיתי ושמעתי שצודק מה שאחז"ל אל תרצה את חבירך בשעת כעסו, כי הרוצה שישמיעו דבריו באזיה ענין, הנה בזמן הרוגז יבא צער וכלכול המוחות וכל אחד תולה עצמו באילן גדול באומרו שהמתנגד שלו צריך לשים לב ולהבין, והנה באמת בזמן שכל אחד בורח להחבריא שלו בזמן הבחירות פעם אחד בארבעה שנים או בשתי שנים לבית הכנסת אשר נתיסד על ידי אנשים מומרים ומשומדים ע"פ הלכה, אשר יסדו אותה על פי דת הנימוס אשר היא מתנגדת לתורת משה שבכתב או שבעל פה, כדי אשר על ידיה יתנהג העם היהודית בארץ ישראל ובכל העולם כולו כפי דמיונם שיכולים להיות יהודי בלי להאמין בהי"ג עיקרים, וקול ענות אנכי שומע וכל אחד מתפאר עם המנהיגים שלו אשר הם בחיים או כבר הם עזבו את זו העולם בלי שום התיסדות על בירור הלכה בכתב, ולכן אמרתי שצריכים לחכה עד יעבור זעם ולא בכל חמש דקות מפיצים דעות חדשות כל צד לפי מה שיעלה על רוחו כדי לקנמר על חברו, אלא עכשיו שנים או ארבעה שנים מקודם הבחירות הבאים אשר כל אחד יושב תחת גפנו ותחת תאנתו, והוא מוכן לשמוע דברים של מעם, עכשיו היא הזמן לכתוב מה שהעליתי בזו הענין, והמבקש את האמת יבקשו ויחבקו, והמתירא מן האמת כבר עזב זו הספר בראותו הספר שכאן צריכים להשתמש עם השכל, וזו החלי לכתוב מה שנראה לבאר בעזרת השם.

ברית בין הבתרים

ויאמר לאברם ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדם וענו אתם ארבע

מאות שנה:

אגרת שלש שבועות

ובמדרש רבה פ' מ"ד פ' י"ח. ידוע שאני מפורן, תדע שאני מכנסן, ידוע שאני ממשכנן תדע שאני פורקן, ידוע שאני משעבדן, תדע שאני גואלם.

סדר עולם, להתנא רבי יוסי בן חלפתא. אברהם אבינו ה' בשעה שנדבר עמו בין הבתרים בן ע' שנה שנא' (שמות י"ב מ"א) ויהי מקץ שלשים שנה וארבע מאות שנה וגו', לאחר שנדבר עמו ירד לחרן ועשה שם חמש שנים שנא' (בראשית י"ב ד') ואברהם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרן. ע"ש

היציאה מהגלות יהיה באופן ניסי מאת ה' ולא באופן טבעי

בספר עקידת יצחק (שער ששה וחמשים ריש פ' פקודי) וז"ל וזה כי מנהג הנביאים תמיד לגדל ולחזק ההנהגה ההשגחית ולפרסם וליעד גבורתה ויכלתה על סדרי ההנהגה הטבעית ומערכותיה להתפאר ולהתהלל באלהים על נביאי השקר היודעים בחכמת סדור מלאכת שמים וכל צבאם המתנבאים בעם לפי הסדור הטבעי שהוא כמו שיבא עד שימצאו תמיד נביאי השקר מחזיקים ומקיימים עניני הנהגה הטבעית ונביאי השם מחזיקים בחצים ובקשת לבטל אותה ולהרסה. והנה בימים ההם ובעת ההיא יתחלף הענין ויהיה להפך כי נביאי האמת יחזיקו ויקיימו ההנהגה הטבעית ההיא ואם יקומו נביאי השקר לפרוץ פרץ ולעמוד כנגדם ישתדלו אז לקיים ההנהגה ההשגחית אשר תבטל אותה כמשפט לאוהבי הנצח השקרי.

(ירמיהו כ"ז) ע"ש באריכות גדול ושם תמצא היסודות בזה הענין והמקצר הפסיד כי בסופה כתיב "בבלה יבואו" ועליה יסדו חז"ל כל ההלכות השייכים אל אלו השבועות ולכן צריכים ללמוד כל הפרק אשר אמר הנביא כדי להבין את הענין של השבועות אפילו בין העכו"ם, בין אומה לאומה, ועוד נעיר עליו בסוף הקונטרס. (הערה א' בענין אלו השבועות אם נאמרו גם לאומות העולם)

והנה בסה"ק ויואל משה במאמר שלש שבועות סי' מ"ה, כתב כעין זה וז"ל אבל האמת הברור הוא דבשאר ענינים אף שהכל הוא בהשגחה (כמבואר ברמב"ן סוף פ' בא) מכל מקום אמר הכתוב למען יברכך ה' אלהיך בכל מעשה ידיך אשר תעשה, שצריך שלא לישב בטל מלעשות, גם אמרו אין סומכין על הנס וכתב הרמב"ן בסוף פ' עקב בפסוק י"ג וז"ל ודע כי הנסים לא יעשה לטובה או לרעה רק לצדיקים גמורים או לרשעים גמורים, אבל הבינונים כדרך מנהגו של עולם יעשה בהם טובה או רעה כדרכם וכעלילותם, עכ"ל. ומ"ש בפ' בא שהכל נסים, הכונה שאף המלוכש

אגרת שלש שבועות

בטבע הוא נסים נסתרים, אבל צריך לעשות כמנהגו של עולם. משא"כ בעניני גאולה צריך לידע שאך הקב"ה הוא העושה ואין לנו רשות לעשות מאומה אלא תשובה ומעשים טובים, ולכן טרח הכתוב לומר ע"ז ידוע תדע שאין זה כשאר ענינים, ואם רואים לפעמים איזה הצלחה בהלוקחים גאולה שלא כדת אין זה אלא כהצלחת הע"ז שאמרו על זה בגמרא ע"ז ד' נ"ה ע"ב הבא לממא פותחין לו, ונעשה להם אף נסים גדולים כמו שאמר הכתוב ובא אליך האות והמופת וגו' כי מנסה וגו' אתכם. וכו' ע"ש

עוד כתב שם וז"ל והנה אנשי ביתר היו צדיקים גמורים כאשר הבאתי למעלה, ונגדעה על ידם קרן ישראל, כי מעשה דחיקת הקץ לפני זמנו רע ומר יותר מכל העבירות ואפילו החמורה שבחמורות שבכל התורה כולה. ולכן הזהיר אותנו הכתוב לידע זה בידיעה ברורה שאם בזה לוקחים בעצמם שלא כדת הוי ודאי מינות וכפירה גמורה ר"ל. וכו' ע"ש

הנה כתב שני ענינים שיש לנו להבין את שורשם הא' שהגאולה יהיה באופן ניסי ולא באופן טבעי ויש לנו להבין למה, ב' שמעשה דחיקת הקץ היא יותר חמור מכל העבירות שבתורה, אפילו מהחמור שבחמורות. ועכשיו נכנס לבאר את דבריו שהם מיוסדים ע"פ תורה וע"פ דברי חז"ל והראשונים.

השורש של השלש שבועות

הנה בתחלת הויתנינו לעם אמר הקב"ה לאברהם אבינו ע"ה לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך, הנה לא גלה הקב"ה לאאע"ה בשעת דיבורו הראשון את המקום בדיוק אלא אמר לו אשר אראך הגם שאאע"ה לא היה יכול לילך אל המקום המיועד מקודם שאמר לו הקב"ה באיזה מקום היא נמצאת עכ"ז לא אמר לו המקום, הנה א"כ יש לנו להבין הענין כי תיכף אחריו כתיב וילך אברם כאשר דבר אליו ה', וכו' ויצאו ללכת ארצה כנען ויבאו ארצה כנען, הנה כפי הנראה לא התחיל אאע"ה לילך מקודם שאמר לו ה' המקום הנה א"כ למה לא אמר לו ה' תיכף דיבור הראשון שילך לארץ כנען.

ואפ"ל כפי הענין אשר אנחנו עוסקים בו עכשיו, כי זהו היסוד הראשון שרצה הקב"ה ללמוד את אאע"ה בתחלת היותו לה' שיהיו הוא וזרעו מיוחד לה' כמו במשל

אגרת שלש שבועות

האשה אל האיש, כי כמו האשה לא תאמר אל האיש לאנה ילכו כמו"כ הוא הענין אצל כלל ישראל שה' יאמר להם בכל העתים מתי לילך ולאן לילך, וזהו מה שאמר ה' אל הארץ אשר אראך ולא להיפוך אשר ח"ו אתה או כלל ישראל יאמרו לי מה שאעשה או מה שיעשו הם ובאיזה זמן, כי הענין של תנועותיהם ממקום למקום באופן אשר הכלל ישראל ילכו ממקום למקום זה הענין הוא נמסר לה' ולא לעמו כמובן, וזה אשר אראך ולא להיפוך וזהו מאמר בפני עצמו בלי שהגיד הקב"ה לאאע"ה לאן ילך, וזהו היסוד והתנאי הראשון בענין הזיווג בין הקב"ה כביכול ובין עמו ישראל.

ואפ"ל שכשנסה אלהים את אברהם בענין העקידה חזר לאמר לו באותו הלשון כמו שאמר לו בעת שצוה לו לילך לארץ כנען, ואמר לו על אחד ההרים אשר אומר אליך, ולא גלה לו המקום ובבוקר כתיב אל המקום אשר אמר לו האלהים, והטעם כי גם העליה לירושלים צריכה להיות על ידי אלו התנאים כמו ההליכה לארץ ישראל בודאי, כי הקב"ה יצוה את אאע"ה או את בניו, ולא להיפוך ח"ו, ומעשה אבות סימן לבנים כידוע דבריו של הרמב"ן בריש פ' לך לך.

דברי הימים

א, פרשה ז' כ'. ובני אפרים שותלח וברד בנו ותחת בנו ואלעדה בנו ותחת בנו: וזכר בנו ושותלח בנו ואלעד והרגום אנשי—גת הנולדים בארץ כי ירדו לקחת את-מקניהם: ויתאבל אפרים אביהם ימים רבים ויבאו אחיו לנחמו: ויבא אל אשתו ותהר ותלד בן ויקרא את שמו בריעה כי ברעה היתה בביתו: עי' מש"כ שם הרד"ק.

ורבותינו ז"ל דרשו כי זה היה קודם יציאת מצרים שמנו את הקץ ומעו ויצאו בלא עתם וקרה להם זה. עכ"ל הרד"ק

מכילתא פ' בשלח. ד"א כי אמר אלהים זו מלחמת בני אפרים שנאמר (ד"ה ז') אלה בני אפרים שותלח וגו' וכתוב (תהלים ע"ח) בני אפרים נושקי רומי קשת הפכו ביום קרב מפני שלא שמרו ברית אלהים ובתורתו מאנו ללכת עברו על הקץ ועל השבועה שלא יראו עצמות אחיהם מושלכים בפלשת ויחזרו להם. ע"כ

הנסים בעת היציאה מן הגלות

הנה בעת הגאולה האחרונה יהיו הרבה ענינים כעין הגאולה הראשונה ועוד

אגרת שלש שבועות

יותר, הנה יש לנו לעיין בהכתובים של הגאולה הראשונה ועי"ז נבין את הסדר והדרך שבו יהיה הגאולה האחרונה.

הנה בפ' וארא כתיב, וידעתם כי אני ה' א' המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים, ואחז"ל במס' ברכות (לח ע"א) כונת הכתוב כד מפיקנא לכו עבידנא לכו מילתא כי היכי דידעתו דאנא הוא דאפיקית יתכון ממצרים וברש"י, דאפיקית יתכון, שאני הוא שהוצאתי אתכם, פי' שבעת היציאה יהיה באופן שידעו שה' הוא המוציא.

ולכאורה יש לעיין מה נפקא מיניה מי הוא המוציא אותנו ממצרים כל זמן שיוציאו אותנו משם טוב יהיה לנו, אלא היות שהקפיד ה' שבעת היציאה ידעו שה' הוציא אותנו ולא אחר ולא מלאך ולא שרף הנה א"כ יש דברים בגו.

והנה כאן היא המקום לומר שנחזין היתה לנו לדעת שה' הוא המוציא אותנו ולא יצאנו ממצרים על ידי תגבורת הידים האנישיות כי באם היינו יוצאים באופן אחר משהבורא כל העולמים לקח אותנו היו מקשים אותנו מי יאמר שאנחנו העם הנבחר ואין אנחנו עם כמו שאר העממים, ובוזה שהיתה ניכר לכל שה' הוציאנו ולא אחר על ידי זה נתפרסם שאנחנו לה' לא כמו שאר עממים וה' לנו במיוחד ולא כמו לשאר עממים, ואפ"ל שכמו"כ היתה הלשון שאמר ה' ליעקב אבינו בעת שירד למצרים בנבואה, אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם-עלה, ועיי"ש באור החיים הק' וז"ל ואנכי פעם ב' רמז לו שההצלה תהיה על ידו יתברך וכו' (מכילתא) לא על ידי מלאך וכו' והוא אומרו ואנכי בכבודי אעלך וגו'.

נזר הקדש, בענין תקות הגאולה

איתא בספר נזר הקדש על בראשית רבה סימן מ"ד פ' כ"ד בא"ד וז"ל מדוע נגזר כלל גלות מצרים, והוא כי ודאי אין זה דומה לשאר גלויות לאחר מתן תורה כי בהם נתחייבו מן הדין לכלות פשע ולהתם חטאים על מה שעברו על התורה אחר שקבלוה והא לא שייך בזמן גלות מצרים שעדיין לא קבלום וגם שבמי ישורן שגלו שם היו כשרים והגונים.

אלא הענין שבזה הקדים ה' רפואה למכה לענין שאר הגלויות לאחר מתן תורה לבל יתיאשו מן הגאולה לומר כי לא יעשה ה' נפלאות כאלה להוציא גוי מקרב גוי ובאשר אבדה תקוותם יתערבו בגוים עכו"ם וילמדון ממעשיהם ובכן לא יזכו לשלימי'

אגרת שלש שבועות

הנצחי בגאולה העתידה בהיותם פורקים עול תורה ומצות, לפיכך עוד קודם מתן תורה הביאם ה' בכור הברול בגלות מצרים, כי אז אף אם נתערבו ביניהם לא היה קפידא בדבר כאשר עדיין לא נכנסו במסורת הברית ברית התורה, ואעפ"כ המה ראו מעשי ה' וגבורותיו אשר הפליא עמם לעשות להוציא גוי מקרב גוי במסות באותות ובמופתים ויד חזקה, ומוזה יהיה להם גם כן פתח תקוה על גאולה העתידה ובכן יתנו לב לשוב אל ה' להתקרב לעבודתו לקרב ולמהר תשועת נפשם מיד שונא, ובזה יזכו לשלמיות הנצחי בגאולה העתידה והיינו דכתיב בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד ה' אלהיך ושמעת בקולו כי אל רחום ה' אלהיך לא ירפך ולא ישחיתך ולא ישכח את ברית אבותיך אשר נשבע להם כי שאל לימים הראשונים אשר היו לפניך גו' הנסה אלהים לבא לקחת גוי מקרב גוי במסות באותות ובמופתים גו' ככל אשר עשה ה' אלהיכם לכם במצרים לעיניך, כלומר שבגלות האחרון ישובו אל ה' ולא יפרקו עול לומר כי כבר אבדה תקותם ויתאשו מן הגאולה, כי הלא יקחו מוסר מאשר ראו בעיניהם בגאולת מצרים, והיינו כמ"ש וכה"א כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות שהראה להם אות או מופת לגאולה העתידה מגאולת מצרים, ולפיכך חובה מוטלת עלינו להזכיר יציאת מצרים בכל יום להיות לזכרון תמיד בין עינינו לאות ולמופת על גאולה העתידה כדי שלא לפרוק עול התורה ומצות בהתיאשם מן הגאולה.

ולפיכך טרם הזכירו פה לאברהם ענין גלות מצרים הזכיר לו תחלה ענין שיעבוד מלכיות העתיד להקדים הסיבה למסובב, להורות שלא נגזר גלות מצרים אלא כדי להיות זה לאות ולמופת בגלות העתיד לבל יתיאשו מן הגאולה, כי יקחו מוסר מגאולת מצרים, והוא שאמר בלשון עתיד ידוע תדע וכדמפרש הכא ידוע שאני מפוזר לעתיד בגלות בד' כנפות הארץ, וכן תדע ג"כ נאמנה שאני שוב מכנס ומקבצן אל ארצם לעת הקץ ולא יתיאשו מן הגאולה וש"ת מה מופת יהיה בדבר ועז"א הטעם כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם וענו ועבדו ארבע מאות שנה ואחרי כן יצאו ברכוש גדול גו' ובכן יקחו מוסר מגאולת מצרים על גאולה העתידה כענין שנאמר כימי צאתך ממצרים אראנו נפלאות והוא שאמר אח"כ וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי וגם לרבות הד' מלכיות כאשר מגאולת מצרים יקחו מוסר לגאולה העתידה בנקמת העכו"ם כאשר עשה במצרים לעינינו.

וכן כזה אמר למשה אהי' עמכם בשיעבוד זה אשר אהי' עמכם בשיעבוד אחר כי

אגרת שלש שבועות

זה סימן לזה וכאמור, ויש לכוון ענין זה בהא דגרסינן בפר"א אמר הקב"ה לאברהם אתה אמרת במה אדע חייך ידע תדע, והוא מחוסר ביאור, אבל לדרכינו הוא מבואר, שבא לפרש הטעם מדוע דוקא באותו הפרק נאמר לו ידע תדע כי גר יהיה זרעך, ועז"א לפי שאמר במה אדע כי אירשנה לארץ החיים לבני בגאולה העתידה ולא יכלו בגלות, ובודאי הוא לא היה מחוסר אמנה ח"ו, אלא שנתירא שמא יתיאשו בניו מן הגאולה ויפרקו עול מן התורה ואז ממילא לא יזכו לעתיד אל ארץ החיים בשכר הנצחיי, ועז"ה השיבו ה' מענה לומר ידוע תדע אתה זרעך אות ומופת על גאולה העתידה, כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם גו' ואח"כ יצאו ברכוש גדול גו' ומה ידעו נאמנה כי כימי צאתם ממצרים אראם נפלאות, ואמנם אפשר כי גם זולת זה לא היו בניו מתיאשים מן הגאולה, כי הם מאמינים בני מאמינים, אך באשר אברהם פתח פה לשמן לומר במה אדע כי אירשנה כי פן יתיאשו מן הגאולה הוכרח ה' לתת אות ומופת לדבר בגלות מצרים, והיינו דקאמר בפר"א אתה אמרת במה אדע חייך ידע תדע, כלומר במה שאמרת במה אדע גרמת להודיעך מופת על הדבר בגלות מצרים, והיינו כדאמרן ועז"פ דברינו סרו כל תלונת היפ"ת ע"ש.

ילקוט שמעוני

(וארא ז') וז"ל וכל מכות שהביא הקב"ה על המצרים הוא עתיד להביא אותם, שנאמר (ישעיה כ"ג) כאשר שמע למצרים יחילו כשמע צור, במצרים הביא עליהם מכת דם אף לעתיד כן שנאמר (יואל ג') ונתתי מופתים בשמים ובארץ דם ואש. במצרים הביא עליהם צפרדעים שהיה קולן קשה אף לעתיד כן שנאמר (ישעיה ס"ג) קול שאון מעיר. במצרים הביא עליהם כנים אף לעתיד כן (שם"ד) ונהפכו נחליה לזפת ועפרה לגפרית ואין עפר אלא כנים כד"א והך את עפר הארץ. במצרים הביא עליהם ערוב אף לעתיד כן (שם) וירשוה קאת וקפוד. במצרים הביא עליהם דבר אף לעתיד כן שנאמר (יחזקאל ל"ה) וגשפמתי אתו בדבר וגו'. במצרים הביא עליהם שחין אף לעתיד כן שנאמר (זכריה י"ד) וזאת תהיה המגפה וגו' המק בשרו. במצרים הביא עליהם ברד אף לעתיד כן שנאמר (יחזקאל ל"ח) וגשם שוטף ואבני אלגביש. במצרים הביא עליהם ארבה אף לעתיד כן (שם ל"ט) בן אדם וגו' אמור לצפור כל כנף. במצרים הביא עליהם חשך אף לעתיד כן שנאמר (ישעיה ל"ד) וגטה עליה קו תהו. במצרים נגף בכורים אף לעתיד כן שנאמר (יחזקאל ל"ב) שמה נסיכי

אגרת שלש שבועות

צפון. ר' מאיר אומר (ישעיה ל"ד) וירדו ראמים עמם וירדו רמים עמם. מה במצרים משפרע מאלהיהם אחר כך מהם אף לעתיד משפרע משר שלהם אח"כ הוא פורע מהן שנאמר (שם) והיה ביום ההוא יפקוד ה' על צבא המרום במרום ואח"כ על מלכי האדמה באדמה.

ובתנא דבי אליהו זוטא פרק י"ד, וז"ל ואפילו אם יחיד שבישראל יהיה שריו בסופו של עולם ויחלוף כמה נהרות לפניו, הקב"ה יהיה בוקע את כל אותן נהרות ומביא לאותו ישראל אצלו, שנא' (ירמיה ג') הנה ימים באים נאום ה' ולא יאמרו עוד חי ה' אשר העלה ואשר הביא את בית ישראל מארץ מצרים כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את זרע בית ישראל מארץ צפונה ומכל הארצות אשר הדחתים שם וישבו על אדמתם. עכ"ל

פירושי התורה לבעלי התוספות

והגבלת את העם סביב. וכו' ד"א והגבלת את העם סביב רמז והגבלת את העם תגביל את ישראל בגליות סביב סביב מסביב ירושלים וסביב ארץ ישראל, השמרו לכם עלות בהר, רמז השביע את ישראל שלא לדחוק את הקץ ושלא לעלות לארץ ישראל קודם הזמן כדכתיב "השבעתי אתכם בנות ירושלים מה תעירו" וגו' וזהו השמרו לכם עלות בהר. בהר זו ארץ ישראל והר הבית. ונגע בקצחו, (צ' בתגין) רמז שלא יגעו לבנות את בית המקדש קודם זמנו. ד"א ונגוע בקצחו שלא ידחקו את הקץ ולא ידחקו, וזהו ונגוע בקצחו, ולכך קצחו תגין, על ישראל מות יומת לא תגע בו יד כי סקל יסקל כל הממהר, לא יחיה כל העולה קודם הקץ שבעוד הגלות. היוכל זה השופר שנא' "יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנדרחים בארץ מצרים" וזהו במשך היוכל המה יעלו בהר, וכתיב "והשתחוו לה' בהר הקדש בירושלים". ד"א והגבלת את העם וגו' רמז שהקב"ה צוה לאומות העולם שלא יגעו בישראל ולא ילכו לארץ ישראל להזיק לישראל וזהו והגבלת את העם, אילו העמים. סביב לאמר האומות שמסביב סביב. השמרו לכם עלות בהר וגו' כל הנוגע וגו' כל הנוגע בארץ ישראל וכתיב "וכרתי להם ברית ביום ההוא עם חית השדה" וגו' (בודליאן 946).

אגרת שלש שבועות

כמו שהציאה ממצרים היתה באופן נס כמו כן היתה הכניסה לארץ ישראל באופן ניסי על ידי דבר ה' אל הנביא.

ובכמו שהכניסה לארץ ישראל היתה על ידי ה' על פי הנביא על פי נס כמו כן תהיה לעתיד לבא על פי ה' על פי הנביא ועל פי נס.

עי' במהר"ל בס' תפארת ישראל שכתב הרבה פעמים שבשם שהציאה ממצרים היתה בדרך נס כן היתה צריך להיות הכניסה לארץ ישראל.

אם אין פניך הולכים אל תעלינו מזה-ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה. נגד כל עמך אעשה נפלאות אשר לא נבראו בכל הארץ ובכל הגוים.

נראה לפרש כל הענין ע"פ דעת הבעל עקידה בשער נ"ד ושער י"ג בקיצור, הנה מרע"ה בקש מהקב"ה שיראה את השראת שכינתו לעמו יותר מלכל העמים ע"י ונפלינו שבעת הכניסה לא"י יהיו אותות ומופתים, וזהו סימן להשראת השכינה ואם אין פניך הולכים באופן ניסי, אלא תשלח מלאך אל תעלנו מזה, ולזה בא התשובה נגד כל עמך אעשה נפלאות, ובמילא ידעו שהשכינה היא עמם בעת הכניסה לארץ ישראל. ע"ש באריכות

הערה א'. הנה הבעל דברי יואל בדרשה שאמר ביום כ"א כסלו דף שי"א, העתיק את דבריו של בעל העקידה בפ' וישלח בסוף שער כ"ו, וז"ל "כמו שקרה לכל העמים אשר מהרו למצוא להם מנוחה מאשר מצאו ועברו על השבועות האמורות בקבלה (שיר ב') השבעתי וכו' ע"כ, ותמה עליו למה השתמש הבעל עקידה עם הלשון "לכל העמים אשר בקשו להם מנוחה" ומזה נראה שהשבועות הם גם לאומות העולם, וע"ז כתב שם חידוש ע"ש, והנה לכאורה נראה שזהו הכונה הפשוטה בהנביאה שאמר ירמיה בקאפיטעל כ"ז עיי"ש ובזה יובן גם הענין של הערה ב'.

הערה ב'. הנה בענין הלשון השבעתי ובאיזה מקום בתורה אנו מוצאים את השבועה כבר נתבאר הענין באריכות בקונטרס שלש שבועות מסימן ל"ג עד סימן ל"ו, ובסוף הענין סמך את דבריו על מה שכתב הבעל עקידה בריש פ' נצבים ושם יש משל אשר על ידו יש להבין את כל הענין של משביע על הדור הבא, והנה בקונטרס שלש שבועות העתיק את המשל אבל רק בקיצור והכונה אינו מובן כ"כ, ולכן הרוצה להבין את הענין על בוריו יש לו לעיין בתוך הבעל עקידה בשער הראשון של פ' נצבים שער צ"ט.

אגרת שלש שבועות

פרק שני

ועכשיו ננסה להבין את השורש למה כתב רבינו יואל (במאמר שלש שבועות סי' מ"ה), כי מעשה דחיקת הקץ לפני זמנו רע ומר יותר מכל העבירות ואפילו החמורה שבחמורות שבכל התורה כולה.

פ' שלח

הנה אמר ה' אל משה עד-אנה ינאצני העם הזה ועד אנה לא יאמינו בי בכל האתות אשר עשיתי בקרבם: אכנו בדבר וגו'

הנה כאן נתחייבו בני ישראל כליה ויש לעיין למה- הנה לעיל בכו ואמרו כל הלילה, ולמה ה' מביא אתנו אל-הארץ הזאת לנפול בחרב נשינו וטפינו יהיו לבו וכו' –דהנה החובת הלבבות בשער הבטחון פ"ב כתב שבע מעלות אשר צריכים להיות בתוך האיש אשר בוטחים עליו-ואחד מהם אשר הוא יהיה חזק בלתי ינוצח שלא יוכלו לנצח אותו-והנה כאן בזה שאמרו שאחר הכניסה לארץ ישראל ימותו, והם ראו כל האותות והמופתים דצ"ך עד"ש באח"ב וקי"ס אשר עשה ה' לעיניהם, הנה היה להם להאמין בה', שהוא בלתי ינוצח, ולכן נתחייבו כליה.

והנה מרע"ה כראותו אשר כלתה אליו הרעה אמר ושמעו מצרים וגו' הנה יש להבין האיד הציל מרע"ה את בני ישראל בזו הטענה ממה שגזר ה'.

מבלתי יכולת

הנה כדי להבין הענין יש להעתיק תמצית דברי הבעל עקידה כאן, הנה ידוע אצל חכמי המחקר ששכל האינשי הוא נחלק לשני חלקים חלק המחשבה אשר היא החלק העליון ומשם בא הרצון, וחלק השכל התחתון אשר זה החלק יחלוק לכלי המעשה מה שיעשו והוא נקראת השכל הפועל.

וזה שאמר מרע"ה ושמעו מצרים כי העלית בכחך את העם הזה וכו' הנה א"כ יש כאן רצון ה' בשכל העליון, ולמה המיתם כולם בבת אחת מקודם שהביאם לארץ ישראל מפני מבלתי יכולת ח"ו להוציא מכח אל הפועל ע"י שכל התחתון.

והנה החילול ה' אשר יבא מזה הדיבור ע"י המצריים היא במדרגה של חילול

ה' המדרגה היותר גדולה, ולכן יסלח נא ה' לעמו ונחלתו וכו' וגו' וע"י זו הטענה של חילול ה' במדרגה היותר גדולה, שהוא יותר גדול ממה שחיללו בנ"י, בזה הציל מרע"ה את עם ה' מכליון התיכף.

היוצא לנו מזה שמי שיאמר שכבר בא הזמן של הפקידה והגאולה וצריכים אנחנו לעשות השתדלות לעזור לכלל ישראל שכולם יעלו באופן טבעי לארץ ישראל, ויסורו מעצמם את עול הגוים ועול הגלויות מעל צוארם, ואין כאן צורך לחכות על הניסים שיהיו ע"י צור ישראל, הנה זה באמת כמי שאומר ח"ו שבא הזמן פקידה ויש כאן רצון ה' אבל מבילתי יכולת ה' להביא את העם הזה אל ארץ ישראל וצריכים לסעיו, וזהו החילול ה' היותר גדול אשר יכולים אנו לדמות בנפשינו, ולכן היא העבירה היותר חמור מכל העבירות שיכול להיות בתורה מזמן בריאת העולם ועד עכשיו.

ויש לומר בדרך מליצה שכן השלש שבועות הוא מרומז במגלת אסתר כששלחה אסתר המלכה זה הדבר למרדכי הצדיק על ידי התך, כל עבדי המלך ועם מדינות המלך יודעים אשר כל איש ואשה אשר יבא אל המלך אל החצר הפנימית אשר לא יקרא אחת דתו להמית וכו' וד"ל.

והנה בס' תיקון עולם אשר חיבר ע"י הבעל מנחת אלעזר זי"ע הנה בתחלת הספר הרעיש עולמות אשר היתכן שאומרים זו הכת של שומרי תורה ומצות אשר מותר לצאת מהגלות באופן טבעי עיין שם.

והנה בזה שאומרו ופעלו בענין הסערטיפיקאטען והם הדאקיאמענטען שחלקו באיראפא להעם כדי שיעלו לארץ ישראל, בזה היו יכולים לראות בעין מה היתה מחשבתם בענין היצאה ע"י רצון הבורא ויכולתו, כמ"ש הרמב"ם בעל מחבר הס' אגרת תימן, בעיקר הי"ג, בעת שיעלה רצון מאת הבורא יתברך שמו, וכבר תקנו מתקני התפלות הנסוך שאנו אומרים בכל חדש, מי שעשה נסים לאבותינו וגאל אותם מעבדות לחרות הוא יגאל אותנו בקרוב ויקבץ נדחנו מארבע כנפות הארץ.

ובזה שחלקו הסערטיפיקאטען בזה היתה כאומרם ח"ו מבילתי יכולת וכו' וצריכים לעשות פעולה וזהו המדרגה היותר גדולה של חילול ה'.

אגרת שלש שבועות

כאשר יאמר משל הקדמוני מרשעים יצא רשע

והנה באמת יכאב הלב לחקור את החקירה ולשים אותו על הנייר האֵיך היתה לנו זאת שבאנו עד המדרגה היותר תחתונה לקבל דעת ומחשבה והנהגה אשר בא מאנשים אשר לא קבלו עליהם את עול מלכות שמים ועול התורה.

והנה בשנת תכ"ו לפ"ק שהיתה ל"ו שנה אחר פטירת מהר"ח זי"ע שנתגלה אור תורת האר"י הק' זי"ע, כשהתחילו חלק הניכר מכלל ישראל לעקוב אחר הצעיר שבתי צבי ימח שמו, הלא אז היתה הנסיון יותר גדול פי כמה והיתה ספק אם היא נביא או לא, כי היתה בקיאתו בספר הזוהר עד להפליא כמבואר ליודעי חן, אבל בזמנינו השפל סיפר לי איש מהימן אחד הלא הוא ידיד משפחתינו מר גאסמווארם שליט"א בנו של הגבאי של הדושיקעווער שטיבעל בלונדון יצ"ו, שבשמחת תורה של תר"ץ לפ"ק בערך, היו הבנים משחקים עם דגלים לכבוד החג ובצד אחד היה תמונה של ווייצמאן ימ"ש ובצד השנית של הדגל שותפתו הערצעל ימ"ש שאלו הם המצילים את כלל ישראל, ואז היו דרים באיסט ענר של לונדון בערך מאה אלף יהודים או פחות, והיו מתפללים בהחסידישע שטיבלעך בכח גדול ובקול רעש אשר אפילו החלונות האבען זיך געשאקעלט כידוע, יש לנו צורך בהכרח לחקור אחר הסבה ולפרסמו, כדי לדעת את האמת כי האמת היא חביבה אצלינו יותר מהכל, ועי"ז לא נחזור לעשות עוד הפעם זו המעות, ואוי לי אם אדבר אבל אני מתירא עוד יותר לשתוק, כי מה אענה ליום הדין ומה אדבר ביום התוכחה, כמבואר בסוף פ"ב דסוכה וד"ל.

והנה בתחלת ההקדמה של הסה"ק ויואל משה חקר ורצה לדעת למה אירע לנו זאת מה שאירע בשנות תרצ"ח לפ"ק עד שנת תש"ה לפ"ק, גם הביא את אותו החקירה מהגאון ר' יוסף יעב"ץ [גיסו של הבעל עקידה עי' המבוא של תהלים יוסף יעב"ץ] שחקר למה היתה זאת בשנת רנ"ב לפ"ק על ידי הרשעים הארורים ימח שמם שהרגו כ"כ יהודים בגירוש ספרד.

והנה הרלב"ג בספר מלחמות ה' מאמר רביעי פרק רביעי כתב דבר פלא וזה לשונו והנה ידמה שיש הבדל בין הרע אשר יגיע לאיש הטוב על צד ההשגחה להוכיחו מהרע אשר הסתבך בו קצת ובין הרע אשר יגע לכלל על צד ההשגחה להוכיחם מהרע אשר נסתבכו בו הכלל ההוא, וזה כי כשיגיע הרע לאיש הטוב על התוכחת

לא יתכן שיהיה באופן שימות בסבתו כי כשיהיה בזה האופן לא יתכן שיאמר שהוא על צד ההשגחה, ואולם מה שיגיע מהרע לכלל האומה על דרך התוכחות לא ימנע שימותו בו רבים כדי שיקחו מוסר הנשאים והדורות הבאים אחריהם ולא יחזיקו כולם במרי כי זה יותר טוב לכלל האומה אחר שאי אפשר שיוסרו כי אם בזה האופן מהתוכחות, ולזה תמצא שתיעד התורה באלו התוכחות במה שיגיע אל המות וגו' עכ"ל הרלב"ג. ועי' תבין מש"כ שם הבעל ויואל משה בהקדמתו בהמשך דבריו בהסבר למה אירע לנו כזאת.

[והנה אחר כתבי כל זאת הלכתי להתפלל מעריב קרוב לחצות לילה ד' אמור ה'תשס"ו לפ"ג ושם מצאתי את המוכר אנטיקס ושם קניתי את הפראטמאקאל של גדולי הדור שנעשה שש שבועות קודם ה' אייר תש"ח לפ"ק בנוי יורק יצ"ו ואין להוסיף עליו כלום. והא לכם העתק ממה שהחליטו שמה. עי' בסוף הקונטרס]

השכלה

ל"ג בעומר ה'תשס"ו לפ"ג

הנה מקודם שאכנס לבאר את החומר של הליכה לבחור ולהשתתף ולהיות שותף בעדת המנאצים יש לנו לחקור השרשים אשר הביאו אל הרעיון של עליה לארץ הקודש מקודם זמן הפקידה, הנה אחד מהסיבות שגרמו את השורש של הרעיון של ציונות שתתפשט אצל יהודים שומרי תורה ומצוות על המדרגה היותר נמוך שיהיו מוכנים להיותם מונתנים אפילו ע"י אלו המנאצים השפלים מחללי שבת בפרהסיא [אשר במקום שמותר ליקח נרות לבית הכנסת מן הגוי, אסור ליקח מהם כמבואר בשו"ע או"ח], עיקר הסבה היתה מפני שמנהיגי וגדולי הדור פסקו ללמוד את חכמת הפילוסופיא והשכלה אשר היא שורש חכמת החן אשר היתה ראוי לפי מדרגת נכדי החוקר הגדול אברהם אבינו עליו השלום שהם ילכו בדרכו למחצה לשליש ולרביע, ועכ"פ חקירה קל כמו שנבאר, ומה שכתב ר' יוסף יעב"ץ זי"ע [גיסו של הבעל עקידה עי' במבוא לתהלים] בספרו אור החיים אשר החוקרים לא מסרו נפשם על קידוש השם, כמו שהעתיק הבני יששכר כמה פעמים לא על מנהיגי הדור החרדים לדבר ה' היתה כונתו.

והנה בסוף הספר אור החיים כתב זי"ל בפרק י"ג, מעתה אין ללמוד בספריהם

אגרת שלש שבועות

ולא לשמוע חכמה מפייהם ואפילו אומרים אמת אין שומעים להם. אך לחכמים גדולים אין עזרה ננעלת מפני שהם מוציאים את הקמח וקולטין את הסולת ויש להם שכל נקי ונפש יפה וסכינא חריפא ויודעים לנפות המאמרים ב"ג נפות: ועליהם אמר שלמה ע"ה הטח אונך ושמע דברי חכמים ולכך תשית לדעתי ואמרו חז"ל לדעתם לא נאמר אלא לדעתי כההאי דאמרינן ר' מאיר רמון מצא תוכו אכל קליפתו זרק אבל שאר בני אדם שאינם שלימים בתורה ולא הגיעו לכלל שנים הראוים למעסקים בחכמה ההיא ואינם יודעים מלוזהר אל יבררו מן האוכל שמא יחזיקו בקליפה ועל כיוצא בזה אז"ל אם דומה הרב למלאך ה' צבאות יבקשו תורה מפייה ואם לאו אל יבקשו: עכ"ל

הנה על המנהיגים אשר עזבו את מה שהוא מוטל עליהם על דבר זה אני בוכיה בכל תשעה באב כשאני יושב על הארץ, כי זהו חלק מן המצוה של אנכי ה' אלהיך כמבואר שם בספר החינוך, והמדרגות שהיו דבר פשוט בזמן שהשכל היתה מצוי נאבדו גם מבני העליה כי עשו מהטפל עיקר ומהעיקר טפול.

והנה יש אנשים אשר אמרו שזהו היסוד של תורת הבעש"ט שצריכים להאמין אמונה פשטות, הנה זה בודאי אמת אבל צוה גם בפירוש על החקירה תמצאו בבעש"ט עה"ת בפ' נח סימן קמ"א ובפ' ויצא סימן ו' ד"ה אני ה' א' אברהם אביך וא' יצחק וז"ל בא"ד שאל יסמוך האדם על חקירת ועבודת אביו ע"כ ע"ש באריכות.

והנה רבינו יואל זי"ע אמר פעם אחד להבחור [הרהגה"צ] יחזקאל גאלד שליט"א ממאנסי כששאל אותו כשהיה בן ט"ז שנה אם ילמוד חובת הלבבות אז ענה אותו שילמוד אבל לא את שער היחוד, אבל בספרו ויואל משה מצאנו שהעתיק את ספר המורה, וכמו"כ תמצא בס' 'יטב לב' ובישמח משה ובדברי חיים כמ"פ אשר מפייהם אנו חיים.

והנה בודאי אשר צריכים להזהר שמי שאינו ראוי שלא יכנס לזו החכמה כמ"ש הרמב"ם בס' המורה בח"א פל"ד שכתב שם כמה סיבות ותנאים שמי שאינו בזה המדרגה לא ילמוד את ספרו, ועליהם הוסיף הבעל עקידה בפ' ויקהל הוספה נחוצה, ועי' מש"כ הבעל עקידה בשער א' בענין חקירה גם מש"כ בס' קהלת באריכות וגם בס' משלי אשר לחם מלחמת ה' נגד החקירה ועכ"ז בפ' לך לך פי' ריש ועושר אל תתן לי לחם חקי המריפני שיהיו החקירות על דרך הממוצע, גם בפ' נזיר כתב כעין זה שלפי השנים תרבה מקנתו וד' מדרגות יש ע"ש.

אגרת שלש שבועות

וכבר ידוע מש"כ הבעל חובת הלככות בענין המיוחד ע"פ הקבלה הוא כחברת העורים אשר הולכים אחר הפקח וכו' ודבר זה כתב בזמן שלא עלה בלבו מציאות שיהיה דור שהכל עורים וכולם הולכים בסביבות בלי תכלית, והחטא היותר גדול שיכול האיש לחטוא אם ילך למנהיג אחר לשמוע כמנגן המנהיג המנגן, וכו' והרע אשר אנחנו רואים בזה הדור אשר יוצא מהנהגה כזאת היא קשה לתאר על הכתב כי אבדו אנשים חכמי לב, ונערים פני זקנים ילבינו, ואם נותנים כבוד להמנגן על השלחן בציבור יותר ממה שנותנים כבוד להרב התלמיד חכם, למה יתאמצו הנערים ליעשות תלמידי חכמים.

חקירה

ועכשיו יש לנו לדבר אודות הבחירות עם חקירה קלה והמבין יבין והסכל יסכל, הנה יש לנו לחקור בענין קרח ומשה רבינו עליו השלום, באם היה עכשיו בחירות על מי שיהיה המנהיג על כלל ישראל, מי היה הנוצח, הלא עיקר הטענה עכשיו היא שהמנצחים מחלקים ממון לתשב"ר, ולכן מותר להשים אותם בעלי בתים על כלל ישראל ולהיות נמנה מעדתם, הלא קרח היה מחלק ממון הרבה לתלמידי חכמים, כמבואר במס' סנהדרין נ"ב ע"ב ברש"י ובודאי אם היו מבקשים אותו שיחזיק תשב"ר היה עושה כן, וכלפי חוץ היה שומר כל התורה רק שביקש שררה, [ומ"ש הבעל עקידה שהיה כופר בשלשה עיקרים זהו רק ממה שלמד ממשמעות אבל לא בפירוש], האם יעלה על דעת יהודי שהיו בוחרים אותו למנהיג ישראל, והנמשל יובן מאליו, ואין רצוני להאריך בזה הנקידה כי כבר כתבתי חומר הענין בענין השורש של העברה על השבועות. (והמעין בתוך הקאנסטיטואשען של מדינת ישראל יראה מלשונם בפירוש שעיקר תכליתם לעבור על השלש שבועות).

כד הקמח

אחר כתבי זאת מצאתי בסה"ק כד הקמח מהרב רבינו בחיי שכתב בערך שבועות, וז"ל לא יהיה לך אלהים אחרים על פני, זו מצות לא תעשה שלא להעלות במחשבה שיש אלוה זולתו והוא כולל שלא למנות על ישראל מלך מקהל גוים שלא להפסיד אמונת האמת שנא' (דברים י"ז) לא תוכל לתת עליך איש נכרי ע"ש

בותל מערבי

הנה מקודם שנדבר אודות ההליכה לכותל מערבי אשר נאסר עלינו לילך שם, מכח כמה מעמים כמבואר בסה"ק על הגאולה ועל התמורה, הנה מצאתי עוד בתשובת החת"ס בענין ל"ג בעומר שורש נוספת למה אסור לילך שם ע"י קיבוץ גדול של יהודים, והנה קודם כל נאמר מה שעלה ברעיוני ע"פ רמז בענין קדושת ארץ ישראל שיש שלש קדושות זו למעלה מזו.

השבועה הראשונה מוסב על כשהיו בני ישראל במדבר שלא יכנסו לארץ ישראל ולא יארע להם כמו שהיתה לבני אפרים כמבואר בתרגום, והשבועתי השניה מוסב כפי דעת רש"י כשהיו במשכן שילה, ולפי"ז נאמר שזו השבועה מוסב על שלא יעלו לירושלים מקודם שיצוו על זה כמו אאע"ה אצל העקידה, והשבועתי השלישית מוסב על בנין המקדש כמ"ש ברש"י בהכתוב מקודם אביאך אל בית אמי זהו בית המקדש וכו' שמאלו תחת ראשי וכו' השבועתי וכו'.

והנה העונש למקום היותר מקודש ראינו באלו הארבעים שנים שיותר חרון אף העלו המנאצים אצל אומות העולם כשכבשו את ירושלים עיה"ק בשם כל ישראל, שזה גרם שלא יוכל איש לנסוע בלי בדיקת כל הגוף או ע"י צילום וכמה פליגערס נחטפו מאז עם הרבה אנשים על ידי המעראריסטען, דבר אשר לא נשמע מעולם וגם המחיר של השמן הבא מתחת לארץ נתיקר בכל העולם מפני המלחמות שגרמו, ועוד יותר חרון אף העלו כשאחד מן המנהיגים המנאצים עלה למקום המקדש בפומבי, ועי"ז גרם שנהרגו כמה מאות יהודים בכל שנה בשם נקמה.

ועכשיו יש לנו להעתיק את דברי תשובת החת"ס סופר ומוזה נבין את חומר הענין, וז"ל [י"ד רלב] בענין ל"ג בעומר, מ"מ לעשותו יום שמחה והדלקה ובמקום ידוע דוקא שיהיה תל תלפיות שהכל נפנים לשם לא ידעתי אם רשאים לעשות כן והנה כעין מ"ש רלב"ח במי שנדר לקבר שמואל הנביא יע"ש וכבר עלה בלבי לומר לפמ"ש רמב"ן באגרת הנפלא שלו שכל מקום המקודש יותר מחברו חרוב ושם יותר מחברו ע"כ הואיל ובעו"ה עדיין לא הגיע עד עתה זמן בנינו ע"כ היתה זאת כדי שלא יתישב ירושלים ביתר עז כי לא זכינו לכך מי יתן ויזכני הי"ת להיות ממישבים של ירושלים ועכ"פ לא ממהרסים וממחריבים ח"ו להאריך גלות ישראל:

הנה נראה ברור מדבריו של החת"ס זי"ע שבאם היו מקבצים הרבה יהודים

אגרת שלש שבועות

בירושלים אפילו לזמן קטן על זה יש לספק אם מותר לעשות כן, והצד הטוב שיש שהכל נפנים למידון היא, שע"ז לא יהיו איש לעשות קיבוץ אפילו על זמן קטן בירושלים מפני שזה המקום היא יותר מקודש ויותר חמור לקבץ בירושלים מקודם שהגיע זמן בנינו מלקבץ באחת העירות שבארץ ישראל.

היוצא לנו מזה שהקיבוץ שמקבצים כמה פעמים בשנה אצל הכותל המערבי מקודם שהגיע זמן בנין המקדש ועושים מזה שמחה בודאי ק"ו בן ק"ו שיש לספק אם מותר לעשות כן ואפילו אם היו המקבצים שומרי תורה ומצות היות שהמקום היא יותר מקודש מקדושת ארץ ישראל אם כן היא הקבוץ יותר חמור מקודם שהגיע הזמן פקידה ורצון הבורא, ובוה שיש החבריא היותר גדול של חסידים בחוץ לארץ אשר הם הולכים ע"פ פסקו של הבעל על הגאולה ועל התמורה, ובכל קהלה וקהלה שהם נמצאים הם בכמות החבריא היותר גדול, ובוה שהם נמנעים לילך להתפלל להכותל מערבי מאיזה טעם שיהיה, הנה בזה נמנעים שיאמרו ח"ו שנקבצו כל כלל ישראל אצל זה המקום הקדוש מקודם שבא זמן הגאולה וההיתר, כי הבעל על הגאולה ועל התמורה אמר שלפי דעתו אסור לילך אל הכותל המערבי עד ביאת משיח ה' ע"כ, הנה הנמנע מלילך שם לא הפסיד עכ"פ אפילו אם היתה לנו רק הטעם מש"כ בתשו' חת"ס, וק"ו עכשיו שהוסיף רבינו עוד הרבה שרשים בספרו בודאי אשר יש למנוע מלילך אל הכותל המערבי.

והנה יש לסיים זו המאמר עם לה"ק של הבעל עקידה בפ' פקודי וז"ל לא ח"ו שיתיחסו כל ענינינו טובותינו ורעותינו אל זאת ההנהגה הטבעית כמו שחשבו רבים עד שכבר היו קצת מחכמי עמנו אשר בקשו חשבונות רבים מהמחברות העליונות למצא מחמתם סבה לכל הענינים שעברו עלינו מימות עולם כמו שהשתדל באלו הדברים הרב ר' אברהם בר ר' חייא הספרדי ז"ל בספרו הנקרא מגלה להוציא משפטים רבים מגלות מצרים וקץ גאולתו ומתגבורת כבוש הארץ וקצי גליותם ממנה פעם ראשונה ושניה, ואמר שכיוון בכל זה לשם שמים כדי לפלש ולעבור במשפטים ההם אל הפלגת הקץ המקווה. והנה בכל מה שכתב במשפטי הענינים העוברים הספיקה דעתו לכיון חשבנותיו ולהעלותם כהוגן כי את אשר ראה בעיניו נבא בחזיוניו, אמנם בכל מה שנלחץ לגזור ולשפוט לעתיד לא קויים דבר כי הנה באמת הוא עמד בסוד ה' ולא רגל על לשונו לקיים מה שנאמר (ישעי' ס"ג) כי יום נקם בלבי ואז"ל (רבות קהלת פ"ט) לבא לפומא לא גליא, ורבים ונכבדים מעו בכמו אלו

אגרת שלש שבועות

החשבונות והאריכו בדיהם וכזביהם כמו שנתפרסם ממספריהם וממשפטיהם אשר לדעתי כלפי שונאיהם אז"ל (סנהדרין צ"ז:) תיפק נפשן [תיפח עצמן] של מחשבי קצין מפני שמעכבין את הגאולה. וזה כי מאחר שהם חושבים שהגאולה תלויה במצבי המערכות ההם והיה שאלו הענינים הנפלאים לא נתלו כי אם במחברות הגדולות והעצומות אשר לא יזדמנו כי אם לעתים רחוקות מהם לר' לת' שנים ומהם לתתקנ"ג ומהם לאלפים תתצ"ט כאשר כתב בספר ההוא לזה חוייב להם לעכב הגאולה עד הזמן ההוא הארוך. ואם יעבור להם זה הזמן יצטרכו למצב אחר כיוצא בו הפך מה שאמר הכתוב (ישעי' נ"ו) כי קרובה ישועתי לבא וגו', ואז"ל (סנהדרין שם.) שהגאולה היא מהדברים הבאים בהסח הדעת כי הכל תלוי בהגעת קץ רצונו ית' כמו שאמרו (בהגדה של פסח) שהקב"ה חשב את הקץ לעשות כמ"ש לאברהם אבינו בין הבתרים וגו', לכן הוא עתיד לעשות אחרית כראשית כי לא ימתין ולא יתעכב עד הגיע תור המערכות השמימיות רק בהגיע עת רצונו המוחלט יגאלנו מיד כמו שאמר הנביא (ישעי' ס') אני ה' בעתה אחישנה, ונאמר (חבקוק ב') אם יתמהמה חכה לו כי בא יבא ולא יאחר: עכ"ל

אמר המלך והמחבר הנה היות שכבר עבר עלינו מה שעבר, ואין חכם כבעל נסיון וכבר ראו אבותינו מן הצרות אשר הגיעו עלינו מה שלא הגיע לשום אומה בכל עת מן הזמנים מימות עולם ועד עתה, וגם יש לנו לדמות שכל בר דעת מתבונן מזמן לזמן מה יכולת יש לנו לעשות באופן פרטי ובאופן כללי כדי שגיע הזמן אשר יעלה מעשינו באופן הרגל נעשה טבע לפני הקב"ה ואז יעלה רצון מאת הבורא ואז יבא המבשר בשורות טובות ויאמר שכבר מוכשר הזמן שיבא משיח צדקינו ואז יחיה ה' תחית המתים וכל סדר הגאולה כפי המבואר בדחו"ל, והנה אנחנו מתפללים בכל מוצאי שבת כמו שתקן הפייטן, בזמירות למוצאי שבת, "נהלני לציון קודש גורלי ה' שמע בקולי, סעוד וסמוך לנמהרים עזר נא את הנשואים וגו'" ופי' הנמהרים דהיינו נמהרי לב כמ"ש בריש"י אלו הרוצים למהר את הגאולה.

והנה בענין אלף השישי, כבר עברו השש שעות הראשונים באמצע הלילה ואז היתה מה שהיתה בשנת רנ"ב, ואח"כ נעשה הנץ החמה בשנת ת"ק ומשנת חמשת אלפים ושבע מאות וחמשים התחיל החמה לנטות להכין לכבוד האלף השביעי משנת ה'תש"ן לפ"ג ואילך, ועוד מוטל עלינו לתקן דרכינו כדי שנדע ממה להזהר או ממה שאנחנו מקצרים עוד ממה שנצטוינו, ואם יש לנו אורחות צדיקים ומסלת ישרים

אגרת שלש שבועות

הלא ראשית חכמה יראת ה' וחובת הלכבות לא יצאנו כי מצות הלב הם בלי שיעור ואם נמסור עצמינו כמו האבות אצל עקדת יצחק הלא בנעילת שערים מחולק ואומר שגם במעשה יש להוסיף בלי שיעור, ומה לנו לעשות רק ליתן אחד לחברו פלא יועץ בעניני העקרים ואז יהיה ראוי להורות אחרים שלא יהיו נבוכים ובאור החיים נלך להיות ישרים וגם בארבע טורים נהיה רגילים כי אור התורה משם יופיע וגם בתפלת אהבת עולם יש להתבונן ולאומרו במתינות כי זהו סגולה לגאולה קרובה לבא.

ועוד אמר המחבר כבר ידוע מה שכתבו הבעל עקידה והרמב"ן בענין כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ כי על ידי מעשי בני אדם הבהמות והחיות מתפעלים, והנה גם בדורינו השפל הזאת שמענו כי השחיתו איזה עופות את דרכם באופן היוצא מן הטבע, ובוה נתאמת אצלינו דברי הראשונים כמלאכים, וכמו כן להיפוך שעל ידי מעשינו יתהפך הענין, ואין לנו להתיאש אפילו רגע אחד שכל הבריאה יתפעל משומרי תורה ומצות ואפילו הם מעוטא דמעוטא, ואם פגמנו באופן כללי בענין של "ביבש קצירה תשברנה" הנה הקבלה של דורות הקודמים יעמוד לנו ועי"ז נדע את המעשה אשר יעשון בענין הקמת מס הקהלות, ועוד יש בסוגיא ד"ביבש" ענינים ע"פ סוד שלא נתנו להכתב, והגם שכ' בתורה מפני שיבה תקום והדרת פני זקן, אבל גם השכל אומרת שנעשה כמעשה רבי ונכבד את העשירים, כי להם ילך הזכות החסד והצדקה ולא להאומות אשר ז' מצות הם מתירים.

והנה מזמן דור הפלגה דרו האבות באהלים כי ישיבת כרכים קשה וכן מרומז בבתי ערי חומה ובתי החצרות ובני יהונדב בן רכב, והנה כל יום שהגאולה נתעכב יש בו חילול שם שמים כי כבר באנו לזמן קרוב של הסוף של השש אלפים ויש לנו לעשות יותר התאמצות מהדורות הקודמים בכל פרט ופרט.

והנה באלו הימים אנחנו עושים זכר לאשר בחר בנו מכל עם ובכל יום ויום התשוקה מתחדשת ואנחנו סופרים מיום העומר הגם עד שנזכה לאור חדש ולברית חדשה שיתחדש עלינו התורה כשעת נתינתה בסיני ותשאר המעם של עריבות התורה תמיד בלבנו ונזכה שיתגלה כבוד ה' עלינו בב"א.

אגרת שלש שבועות

חלק שני

שבועות הגלות

הנה הגם שבספר ויואל משה נתן מיטב כוחותיו וחלק הבכורה לבאר את החומר של השלש שבועות, אבל באמת יש לנו לדעת כי הענין של שבועות הגלות היא גם כן נחוץ מאוד ללמדו ולהבינו כי היא נוהגת בכל עת ובכל זמן ונוהגת בין בזכרים ובין בנקיבות, משא"כ הענין והנסיון של השלש שבועות הגם שהיא נוהגת בכל עת אבל יש זמנים שהנסיון להעביר על השבועות היא יותר גדול מזמנים אחרים כמו בזמנו של הש"ץ או מה שראינו בדור שאנו חיים בו הנה באלו הזמנים יש נחיצות יותר ללמוד את תכסיסי המלחמה המבוארים בסה"ק אשר נתחברו לזו התכלית.

אבל יש זמנים אשר הנסיון הדור אינו נוגע להענין של השלש שבועות, ואז צריכים לתת חלק הבכורה לענינים אחרים, והגם שאינם בעצם הענין של השלש שבועות אבל יש להם שייכות להשבועות, דהיינו שהם נותנים תכלית להגלות שאנחנו גלים בו והם אומרים שצריכים אנחנו לתקן עוד עד שנהיה ראויים להגאל, והם מסדרים את חיים היהדות בהגלות כמו שאנו מתפללים שתרחמינו עוד בגלותינו, ובמאמר ישוב ארץ יכולים לדאות שיש עוד צד אחר שהוא חלק נחוץ מהשטה, שהוא גורמת שלא נמשך לבבינו להיות נמהרי לב לחשוב מחשבות למהר את הגאולה, וכמו שיש ללמוד להבנים את ענינו של הג' שבועות, כמו"כ יש ללמד את הענין של שבועות הגלות כי שניהם הם עולים בקנה אחד, ועכשיו נבאר בפרטיות במה שפתחנו.

הנה במאמר ישוב ארץ ישראל אחר שהוציא מדברי הראשונים את החלכה בענין ישוב ארץ ישראל, הנה בסימן ק"ד התחיל להקשות קושינו החזקה, שאחר שיש כמה מעלות טובות בענין ישוב ארץ ישראל, למה מזמן התנאים ועד עתה לא נסעו לארץ ישראל כל גדולי ישראל, רק מיעוטא דמיעוטא, אפילו בהדורות שלא היה הנסיון של ציונות, עיי"ש שהאריך בהקושיא על כמה סימנים.

והנה בסימן ק"י הביא כמה טעמים שיש לשמוח אשר אנחנו בגלות אשר על ידי זה אנחנו מתקנים הרבה ענינים אשר לא היינו יכולים לעשות כן בארץ ישראל, וכזה אנחנו עושים רצון הבורא.

(א) כדי שיתפרסם אמונתו בעולם, כמבואר בחז"ל (פסחים ד' פ"ז ע"ב) לא הגלה

הקב"ה את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים שנאמר וזרעתי לי בארץ, כלום אדם זורע סאה אלא להכניס כמה כורין. ובמהרש"א פי' במה שאמר כדי שיתוספו עליהם גרים דהיינו לפרסם האמונה גם בשאר עובדי כוכבים, עכ"ל ע"ש מאמר ישוב א"י סי' ק"י שהאריך הרבה בזו השורש, ויש להסמך כאן עוד מן הכתוב בתורה את השבועה ואת הברכה שברך ה' ע"י המלאך את אאע"ה אחר נסיון העשירי כמ"ש בפ' וירא, ויאמר בי נשבעתי נאם ה' כי יען אשר עשית את הדבר הזה ולא חשכת את בנך את יחידך כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים וירש זרעך את שער איביו והתברכו בזרעך כל גויי הארץ עקב אשר שמעת בקולי. ע"כ ואצל יעקב אבינו עליו השלום נאמר לו בנבואה ופרצת ימה וקדמה וצפנה ונגבה וגברכו בך כל משפחת האדמה ובזרעך ע"כ, ובאמצע הלימוד שלמדתי זו הסימן ק"י החלטתי לברר את ההלכה בענין המקום של קו התאריך, כדי שלא יהיה מקום בעולם אשר יאמר עליו שיש ספק "ע"פ הלכה" אם לשמור יום אחד או שני ימים את השבת קודש.

ואחר שנתברר אצלינו רצונו יתברך כמה גדול צריך להיות השמחה בלב כל יהודי אשר נבחרנו להיות אלו אשר על ידינו יתפרסם אמונתו בעולם ועל ידינו יתקדש שמו בעולם, וכל מה שנתוסף ההשגה באדם כמו כן צריך להוסיף השמחה בלבו אשר בכל רגע שאנחנו ובנינו הם פזורים בעולם ע"ז אנחנו מפרסמים את אמונתו בעולם, וזהו רצונו יתברך.

והנה בודאי שהפיזור הגם שבזה עושים רצון הבורא, צריך להיות מסודר על פי הסדר אשר הוא עוד מסודר מזמן הבית וצריכים לעשות קהלות בפועל, כמבואר בדחז"ל ובהראשונים והכונה בענין קהלות ואכמ"ל, רק די בזה להזכיר שסדרנו קונטרס בענין יו"ד סי' רנ"ג גם קונטרס בענין מש"כ שם בסוף הסימן ברמ"א ולא מן המומר, וגם לקטנו מעט מן הנהוג בקהלות בענין מס הקהלות, הנה הטוב הסדר בענין הקהלות בגלות [ובלשון הראשונים חיים המשותפים] הוא אחד מן הסבות המונע המחשבה לעבור על השבועות והנותן הסדור הטוב באופן כללי בגשמיות וברוחניות, וכבר אמר החכם תחלת הפרישות תיקון הפרנסה.

2) עוד מבואר שם בס' ק"י שע"י שמפוזרין ישראל בכל ד' רוחות העולם ניצלים מכלי ח"ו שאין כל האומות הורגים אותם ח"ו, וכן הוא מבואר בגמ' פסחים

ד' פ"ז ע"ב מאי דכתיב צדקת פרזוננו בישראל צדקה עשה הקב"ה בישראל שפיזרן לבין האומות כמבואר שם אח"כ שעי"ז אין יכולין לבלותם ח"ו ע"כ.

ועפ"י הנ"ל אמרתי לתרץ את הלשון ויהי בימי אחשורש שיש מחלוקת אם הפי' של ויהי היא ל' של שמחה או תונה, ואפ"ל ע"פ דעת הבעל עקדה והתורת משה שיכולים ללמוד בו שני הפירושים, כי היות שאחשורש היה מושל בקופה הנה כל גזירה שגזר היתה לכל ישראל כי היה מושל בכ"ז מדינות, נמצא לפי"ז שויהיה היא לשון של צער, ולאידך גיסא היות שיש לנו שבועה מאתה ה' שלא יכלה את בית ישראל, הנה בזה שאחשורש היה מושל בקופה זה היה בשורה טובה כי כל גזירה שהיה גזר על בני ישראל לא היתה יכול להיות לו קיום, הנה אם כן הל' ויהיה כאן בראש המגלה היא ל' שמחה וד"ל.

3) עוד כתב שם בשם האר"י ז"ל בשער המצות פ' ראה במצות זכירת יציאת מצרים שיש חילוק בין גאולת מצרים לשאר הגאולות בבל מדי וגו' שבמצרים נתבררו בגאולתם כל הנשמות כמש"ה וינצלו את מצרים לכן לא הי' צריך להיות שם עוד, אבל בשאר הגאולות לא נגאלו לגמרי ונשארו נשמות שלא נתבררו לכן נשארו ישראל תחת יד בבל ומדי ולא עלו בבנין בית שני כדי לברר הנשאר שם, ובד' גליות, בבל ומדי ויון ואדום שם הוא גלות מרובה מכלל ישראל כיון שהם השרשים אבל בשאר ע' אומות סגי בגלות א' מישראל כי המה רק פרטים וענפים ואין כל ישראל צריכין לילך לגלות לשם זולת אותם בני אדם אשר נפלו ניצוצות נשמותיהם באומה ההוא, הם צריכין לגלות שם כדי לברר ולהוציא משם ניצוצותיהם שנפלו שם, יעיי"ש שם שהאריך טובא, ומוכן בזה דברי המד"ר שה"ש שיש מדינות דסגי בא'. ע"כ עוד יש לעיין מש"כ שם בשם האוההה"ק שבאם היו עושים רצון הבורא היו יכולין לברר הניצוצין בא"י ולא היו צריך לגלות, וע"פ דבריהם יש לומר שכשיבא משיח ה' אז יהיה כח הקדושה כ"כ חזק אשר לא יהיה עוד צורך לבני ישראל להיות מפוזרים בכל פינות העולם אלא הכל יהיה מבורר ממקומם.

4) עוד כתב שם בס' ק"י וז"ל בנוה"ק פ' ויחי פ' צ"ח באמצע סי' ב' הביא מהרמ"ע ז"ל דתכלית הגליות אינו אלא לטהר אויר ארץ העמים וז"ל הרמ"ע בעשרה מאמרות מאח"ד ח"ד סי' י"ג למח' שלחם אלקים לטהר המקומות אשר נפוצו שמה וכו' והו' סיבה עצמיות לכל הגליות שהי' ראשון לכולם ויגרש את האדם כי אז

אגרת שלש שבועות

נתחדש לו מגרש חוץ לג"ע למען אויר החיצון בהבל פיו ויכין כסא כבוד להשראת השכינה בכ"מ וכו' הדרן לגליות ישראל לפי שגלות שומרון לא היו בני תורה די להם לקדש פאה אחת מן העולם וכו' אבל גלות ירושלים משם נפוצו לארבע רוחות העולם למען יפוצו מעיינותם להועיל אל הכלל וכו' עכ"ל יעיי"ש באריכות יותר. ותמצית הדברים מבוארים בדברים באר היטב שהגלות בכל ארצות העמים הוא הכרח בשביל שיהיה תורה ועבדות ה' בכל הארצות למהר אויר העולם כולו שיהיה מוכן להשראת השכינה, ונראה שהוא שהוא לפי מה שמבואר בקראי שהמלך המשיח יכבוש אח"כ את כל העולם כולו וממילא יהיה בכל העולם קדושת א"י שכן היא ההלכה שמה שכובשין כדין יש לו דין א"י בכל הפרטים כי מה שיש פלוגתא בסוריא אם הוא שוה לגמרי לא"י הוא בשביל שלא ה' הכיבוש כדין, אבל המלך המשיח שיכבוש הכל כדת וכהלכה יהי' בכ"מ דין א"י. וק"ז בתפלה למושה על תהלים מזמור פ"ב פי' בדרך זה הקרא קומה אלקים שפטה הארץ כי אתה תנחל בכל הגוים וז"ל כי ע' קטדראות הם ע' שרי מעלה אבל לעתיד הכל תחת יד הקב"ה לבדו וכל עולם בבחינת א"י והיינו קומה אלקים דייקא כי אתה תנחל ר"ל כי כל העולם יהיה בבחינת נחלה זו ירושלים עכ"ל.

ולזה צריך הכנה למהר אויר כל העולם כולו שיהיה מציאות שתתפשט שמה קדושת א"י וע"כ שיהיה בכל הארצות צדיקים עובדי ה' המטהרין את האויר, ויען שע"י עון הדור נחלש כח הקדושה אין מציאות למהרה זו אא"כ יש עובדי ה' בכל המקומות ממש כאשר הבאתי מהאזה"ח הק' בענין נצוצות שכתבו חכמי האמת. ועי' מה שכ' שם בשם השלה"ק באריכות ע"ש.

ה) אמר המלקט והמחבר היות שבאנו לכאן, אכתוב גם מה שמונח לי על לבי בענין משאחז"ל עה"כ (שה"ש) כפרים עם נרדים שקשה היא ישיבת כרכים, והנה זהו דבר פשוט אשר כל מנהיגי הדור שלפנינו שרידי דור הישן טרחו את עצמם בביגועה עצומה ליסד ישובים מחוץ לעיר כדי שבני ישראל לא יתורו אחרי לבכם ואחרי עיניהם כמו בתוך הכרכים הגדולים, ובאלו הישובים גרים שם רק יהודים שותו"מ, והראשון אשר בנה ישוב על דרך הישן בארץ לא זרועה דהיינו שכמעט לא היתה שם ישוב של הרבה אנשים מעולם, היה הגאון הרמ"ב ווייסמאנדעל צוק"ל ואח"כ באו אחריו האדמו"ר מסקווער צוק"ל והרב מקאשוי צוק"ל והאדמו"ר מטאהש שליט"א, והישוב החדש שהוא היותר גדול מכולם היא קרית יואל אשר נתיסד ע"י

אגרת שלש שבועות

רבינו יואל זי"ע, אשר יש בה כמו ב' או ג' אלף משפחות.

והנה היות שראיתי את היגיעה אשר נכנס אל ההתיסדות של אלו הישובים מבחינת אין ליש, אמרתי בלבי לשאול אם כדאי לצאת מן העירות גדולות אפילו אל מקום אשר אין שם יהודי, והשבתי אל לבי טוב תתי אותן לך מלהשאר לדור בעירות הגדולות, ועכשיו אנסה לדבר אודות המעלות של הדירה מחוץ לעיר במקום שלא נתמחר עוד האויר, אבל עכ"פ הגוים שם אינם גרועים ממה שאנו מוצאים בתוך העיר, הגם שלא נתקדשו בזה המדרגה כמו שהבאתי לעיל.

עכשיו נדבר אודות המעלות של הדירה מחוץ לעיר כל זמן שהבעלי בתים אינם פוסחים על ראשי העם ליטול מהם מחיר הבית או שכר דירה למעלה מיכולתם, כי זהו היסוד העיקרי והראשון אשר אנחנו רוצים לדבר כאן, כי היא נחוץ עבור הצלחת הנפש להרכיש גם כן תיקון הגוף כמבואר ברמב"ם בספרו מורה נבוכים חלק ג' פכ"ז, אשר הגם שעיקר התכלית היא תיקון הנפש, אבל בלי תיקון הגוף א"א לבא לידי תיקון הנפש ע"כ בקיצור, ע"ש באריכות.

והנה הבעלי בתים כשרוצים לסדר את הענין כפי שהצענו צריכים הם לחשוב אודות איזה פרנסה יכולים לעשות בזה הישוב כפי הסביבה, והגם שצריכים לסדר בתי כנסיות ובתי מדרשים ומקואות ושאר צרכי צבור, דבר זה יש להם יכולת ליעשות ע"י ז' טובים וכדומה, ועיקר היגיעה צריך להיות על חלק הגשמי להעמיד פרנסות והשאר יעשה על ידי הרבים במדרגה השניה.

והנה הגם שלא עשיתי בעצמי ישוב כזאת, הנה לא אוכל לומר שיש לי החכמה כבעל נסיון, אבל דבר זה ראיתי מקרוב בשיסדו אחרים את הישובים, שהיתה להם להתבונן על החלק גשמי בעיקר שמשם יבא הדירה באותו מקום לזמן הרבה מקודם בניית הבתים, ובעז"ה כשיהיה לי הנסיון אז נוכל לומר אין חכם כבעל נסיון.

עוד צריכים לדעת שהיות שהמספר של נולדים בעירות גדולות אצל שומרי תורה ומצוות הם למעלה מדרך הטבע, אם הדבר כן בעז"ה, צריכים לעשות מקומות ישוב ימה וקדמה צפונה ונגבה בבת אחת, ולא להמתין עד שהצרות מתגברות, והנה בענין תלמוד תורה כבר שמעתי ממורי ורבי ר' עקיבא גינזבערג ז"ל בזה הענין, שהמנהג בצעהלים יצ"ו [אחת משבע הקהלות] היתה שהיה שם רק מלמד אחד למאה ועשרים או למאה ושלושים משפחות, והשוחט היות שלא היה עובר עם הברמות כל השבוע היה עוזר להמלמד עם הילדים.

והנה הרמב"ם בהקדמתו לפירוש המשניות כתב בענין בנות הבתים וז"ל כשיקבץ כלום מן הזהובים שמכר בהם כח נפשו השלם ויהיה לו מהם חלק יתחיל לחלק אותם על אומנים לבנות לו יסוד על טבור הארץ בסיד ואבנים כדי להקים עליו קיר שיעמוד שנים רבות, והוא יודע שלא נשאר משנות חייו מה שיוכל בהם לבלות בנין עשוי מן הגומא, היש שמות ושגוען כזה.

והנה אם יש ללמוד ממעשי האבות הקדושים בספר הישר הנה מזמן המעשה עם דור הפלגה לעולם לא גרו בבתים מלאים כל טוב אפילו אם היו כולם עשירים מופלגים, כמ"ש אליעזר עבד אברהם וה' ברך את אדוני וכו', וכמו שמבואר בענין יצחק בריש שמות רבה, ומשולש בתורה בענין יעקב אבינו עליו השלום, ועכ"ז היתה דירתם לעולם באהלים כמפורש בתורתנו הקדושה כמבואר.

והנה מי שהקרה ה' אותו להביט אל הספרים אשר נתחברו בענין הקורת של משפחת ראמשילד יתבאר לו מן הפתיחה שהרבה צרות הגיע לנו ממה שאנחנו גרמנו שנדור בגעטאס אשר היא נגד חוק הבריאות ברוחניות ובגשמיות, ואם תשאל הלא אמרו חז"ל הוי גולה למקום תורה ואין אני דור אלא במקום תורה, הנה לכאורה יכולים לעשות מקום תורה אשר לא יתנגד אל היסודות של דירה טובה ע"פ שכל.

הנה כל זה כתבתי שמחויי שמוטל עלינו חויי לחקור על השורש ע"פ דעת תורה בענין נמהרי לב, בודאי מוטל עלינו חויי לחקור השורש מה שהביא את הציונות בעיני גשמיים, וכבר ידוע שהיתה המטרה של אותו האיש המיסד את הרעיון הציונות לעקור את הילוך הקהלות החזקות שהיתה לנו מקדמת דנא, הנה א"כ מוטל עלינו החוב להעמיד קהלות חזקות כמו שהיו עם גאבעללע ומס כפי הממון שזהו היפוך הציונות שבנו מדינה על החשבון של הירוס המנהגים של הנהגת המדיני של הקהלות הישנות, שהם היסוד שעל ידם באים לשלימות הרוחני, והמוסר נפשו עבור בנין הקהלות המתנהגים על ידי יראי ה', היא במילא מהרס עי"ז הנהגת כלל ישראל ע"פ הנהגה המדינית שנתסדה על ידי הציונים אשר אינם מאמינים בתורת משה, שזהו דבר והפיכו, וכבר כתבנו לעיל בשם כד הקמח לרבינו בחיי שהמנוי של נכרים להיות מלך היא חלק מהציוו של לא יהיה לך אלהים אחרים.

והנה בתורתנו הקדושה אנו מוצאים שבני ישראל שהיו יושבים כל היום על התורה היתה רק כמו מ"ו אחוז או פחות שלא עסקו בעניני מסחר, רק כמ"ש אצל

אגרת שלש שבועות

שבט לוי, ה' הוא נחלתו, וכמו"כ בענין בני יששכר כמשאחו"ל, ואם היה דרך התורה שיותר מאלו ב' השבטים לא יעסקו בדרך העולם היה לכתוב כן עכ"פ בש"ס, ולא מצינו רמז לזה אלא להיפוך כי כן היתה המנהג עד שנת תש"ל לפ"ק בערך, ואין לנו לומר אכשרא דרא אשר אנחנו יותר טובים מהראשונים, ומה שכתב הרמב"ם בסוף הל' שמטה לא היתה כונתו, באופן שלוקחים מן האומות צדקה או חסד ועי"ז גורמים להם זכות, ועי"ז גורמים רחיקות הקץ, ועי" מ"ש הרמב"ם בפיה"מ על מאחו"ל ואל תעשה אותו קרדום לחפור בו.

והנה בענין ביכש קצירה תשברנה אמרתי בזו החדשים חידוש נפלא אשר א"א להעלות אותו על הכתב והוא סוד מסודות ויסודות התורה, כי מלאה כל הארץ חמם כמעט במדרגה של קודם המבול, ואין מגלים אלא לצנועים החידוש אלא בעל פה.

והנה ע"פ שכל י"ל מה שמצאתי במאמר החכם בספר הנהגת המדיני אשר שואל שאלה למה יש לנו דבר זה שכשדרים הרבה אנשים במקום אחד דבר זה גורם עניות, וצריכים המנהיגים לחקור על זאת עכ"ל בערך.

והנה ע"פ כל הידיעות הנ"ל, ועוד ידיעות שקבלתי, אמרתי להעסקנים של "סייד ביי סייד" כשהיו בביתי שהגרם של אלו המחלות יכול לבא ע"י שגרים הרבה יהודים ביחד בעיר אחד כמו הגעמאם, והלך אחד מהעסקנים ושאל את הרופא שלהם אם הדברים נכונים, ועי"ז ענה הרופא שבודאי אלו הגרים מחוץ לעיר יתמעט במדה אחוז גדולה אלו המחלות וד"ל, וכונתו שגם מחוץ לעיר צריך להיות מעט הדברים ביחד כמו במאטעסדארף דהיינו ק"כ או ק"ל משפחות ולא יותר, וזהו הישוב ע"פ השכל וע"פ דעת תורה, ויכול להיות מקום תורה אפילו אם יהיו מעטים הגרים בה.

כתבתי כל זאת לגלות מעל לבי לאלו הפרנסים והמנהיגים אשר מוכנים הם להתבונן על הסבה והסיבות אשר מביא עלינו מזמן לזמן צרות גדולות, ואשר הם מדחיקים או מרחיקים את הקץ, וצריכים להביט מראש עשרים שנה או חמשים שנה, כדי שלא יגרום את הדרך אשר אנחנו חיים בכל יום, את הצרות אשר יביא עלינו אחר הרבה שנים, וקצה המזרח של הישוב של אוסטראליע יוכיח על זה ושאר ישובים והחכם עיניו בראשו.

סיימתיו כאן וויליאמסבורג בעזר החונן לאדם דעת, אסרו חג שבועות ה'תשס"ו לפ"ג

הק' שמואל בנימין אליעזר בן מוה"ר שלום צבי זצ"ל בן מוה"ר אליקים געציל בערענער זצ"ל

NEWS from

מרכז צעירי אגודת ישראל באמריקה
AGUDATH ISRAEL YOUTH COUNCIL OF AMERICA, Inc.
113 West 42nd Street • New York 18, N. Y. • Wisconsin 7-0533

(פאָרשטעלונג)

חגות און הענטן קיין מורא נישט - מאנעס און זיין "אחוד" האָט אויך קיין מורא נישט - מיר ברױכען אויך קיין מורא הענטן - מיר ברױכען אפשר מתפלל צו זיין און בעמען אז די מדינה זאל במל הערען (יעדער שטייכלט).

הרב הענדעלעס : היי איך זעה איז בולי עלמא מודה , און מען מוז
געטן דאנעגען נאָר אויף העלבע ארט מען זאל דאָס צו דער העלט ארויסברענגען אין דעם
אסילו דער פאטער רבי זאָגט אז מען מוז איבערלאזען זיין אויף ארויסצוקומען
זענען שוין דאָ חלוקי דעות (מעהרערע רבנים רומען זיך אָן אז עס זענען דאָ צומיעל אויס-
נאמען , חיל אסאך רבנים הענטן געזאָגט אז שו"א ערף) - יעדער איז אויך מודה אז דער
ציוניזמוס איז א קאמפאראטע אין א געהימען מאָס פאר'ן אידישען כלל - אין די רעליגיי-
זען האָט עס דאָך געמאכט א חורבן - דער פעהלער איז אז די פרעסע און במילא דער דעת הקהל
איז אין זעכערע הענט - דער האָט אָבער צוגעזאָגט אז אלעס זאל אין זייערע הענט קומען
אסילו אין זיילאמסבורג האָט מען געמאכט דאָס נאכט פון דעם פאטער געזעכטער ! דער איז
דאָס אלעס שולדיג אויב נישט די העלבע זענען דאנעגען געהען אז די אַרמאָסטיע זאל זי
אָרגאניזירען אין דער אגו"י (פאטער רבי : זאָגט הייטער אז ער איז געגען די אגו"י
און אז די אגו"י האָט זיך נישט געברויכט צו באפאסען מיט א"ל נאָר מיט חורבן און ישיבות
ער האָט נישט חרמט על העבר פאראַס ער איז געהען געגען די אגו"י ...) הרב הענדל :
(פאַרשטעלונג) פון די איד. מלכות העם שוין גארנישט זיין , פאראַס זאָלען מיר נישט האר-
טען נאָר זעקס האַכען זיילאנג ענגלאנד , אמעריקע און די יו.ען. העלען כל"ה מאכען די
איד. מלכות ?

נאָרמאליטעט רבי : דער מצב פון די צרות אין איינפאכע חור'ס זיך איבער - די אמעריקאנער
אידען טוען הייג אזוי ווי זי האַבען הייג געטון אין די צייטען פון דאָס שחיטות איי-
אראָפּע - מען דארף פארלאנגען האַפּענשטיקלאנג -
פאַרלאנגער רב : מה אחד האָט יעדער פאראורמילט די טיילנאמע אין די איד. רעגירונג -
דאָס זאל מען נעמען אין פאָרשטעלונג-און די פראגען פון די פאָרשטעלונג זענען נאָר דאָ חלוקי
דעות - (ער לעזט פאָר זינען ענטהאורף פאר דער רעזאָלוציע) (רעזאָלוציע - ענטהאורף
ביגעלעט) .

NEWS from

מרכז צעירי אגודת ישראל באמריקה
AGUDATH ISRAEL YOUTH COUNCIL OF AMERICA, Inc.
113 West 42nd Street • New York 18, N. Y. • Wisconsin 7-0533

כ"ה

ל י ס ט ע

פון די רבנים העלבע זענען געהען אנהענגער אויף די ציצונג פון די אסיפת הרבנים
י"ט אדר ב' תש"ח (80-48) אין דעם לאקאל פון אגודת ישראל 1129 פראדזשי, העלבע
איז איינגארופען געהאָרען פונעם פערזענלעכע פון אגודת ישראל, מורינא ר' יעקב רוזענזאם :

- | | | |
|--------------------|---------------------------|-------------------------------------|
| הרב מאמר | אשר (נעה, ראב"ד בודאפעסט) | הרב האלקין, שמואל דוד |
| הרב פלאך | א.מ. (פעלדער ראש ישיבה) | הרב מיטעלבוים, (סאטמארער) |
| הרב דר. ברעסליווער | ("קהלת יעקב") | הרב וויסמאנדעל (ניסערער) |
| הרב מיגענבוים | (סאטמארער) | חברים פון ועד הסודל פון אגודת ישראל |
| הרב פריעדמאן | ס.ש. (פראנקער רבי) | העלבע האָבען אין דער ציצונג אויך |
| הרב בקדושה | (בראָנס) | מילגענזען : |
| הרב גורעליק | ירושם (ר"י נישכט ר"י א") | רוזענזאם, פרעזידענט פון העלמ אגודה |
| הרב גרינשטאד | (פאסטעס פא.נ.י.) | הרב לעווין, י.מ., (מא"י) |
| הרב גרונזשעק | ראובן (ר"מ תורת ודעת) | הרב הענדעלעס, ב.ז. |
| הרב האנער | ס. (אישענער) | פרעס, מ.ג. (נשיא צאנז'י באמ.) |
| הרב האלבערשטאם | ש.ל. (קלויזענבורגער) | הרב שערער, משה |
| הרב האלבערשטאם | (פערשטאנער) | שענקעלעשקיי, מאיר |
| הרב האלבערשטאם | ב. (רודניקער) | |
| הרב הורוויץ | מ. (פאסטענער) | |
| הרב האלבערין | (פיישער) | |
| הרב הענקין | (מנהל לשכת אגודת הרבנים) | |
| הרב קאסלער | אהרון | |
| הרב קאלמאנאוויץ | א. (נשיא מירער ישיבה) | |
| הרב סאדאטשניץ | | |
| הרב מאגין | (מא"י עם הרב סאדאטשניץ) | |
| הרב פערלעך | נחום (נאָוואַמינסקער) | |
| הרב רובין | האלבערשטאם | |
| הרב שפירט | ישראל (גלוצשטער) | |

NEWS from

מרכז צעירי אגודת ישראל באמריקה

AGUDATH ISRAEL YOUTH COUNCIL OF AMERICA, Inc.

113 West 42nd Street • New York 18, N. Y. • Wisconsin 1-0533

(פרספקט ז')

גוטען צוגאנג צו די העלט ענינים און האָבען גוטע פארבינדונג מיט די באהערדען .
הרב גרשוןסקי : להלכה איז ער מסכים מיט'ן קלויזענבערגער - נישט זאָגען אהר"י נישט -
 אפילו די רעפּרונגס קרייזען אין ענגלאנד און אמעריקע האנדערן זיך פארזאם אנו"י עצמ
 שטיגט - קיין גרויסע דעה האָבען מיר נישט , נאָר אויב מיר העלען עפעס זאָגען העלען עס
 די אה"ע אויסנוצען פאר רשעות - מאַנגעס און רעזענטאלד קענען זאָגען אָפּען הייל זי האָבען
 נישט מורא צו האָבען פאר חלול השם אָבער מיר ברויבען יא מורא האָבען פאר ח"ש . -
 למעשה : די עיקר שאלה צעטיילט זיך אין צוויי טיילען ; פון היינט ביז איבער זעקס האָבען
 און פון דעם 15טען מאי הייטער - אין די ערשטע פערטע זאָל זיין שב ואל תעשה - דער
 קלויזענרב איז דאָ גערעכט מען זאָל מאכען א קאָמיטע נאָר נישט אין דער פאָרם פון א קאָמי-
 טע נאָר א מועצ' חכמי התורה אין אמעריקע . -

רוזענזיס : א מועצ'ת איז נישט מעגליך אויפצושטעלען העגען פארשידענע טעמים (הרב
 סילבער) דער פסק מוז ארויסגעהען פון דער מאריענבאדער מועצ'ת - לויט דעם קלויזענ-
 בורגער רב מוז מען אויפשמעלען א קאָמיטע און דעם דעה תורה צו פארשטענדיגען פאר די
 מועצ'ת אין א"י . - עס גיבט קיין אנדערער אויסזעה נאָר דעם פאָרשלאָג אָנצונעמען - אָדער
דעם 15טען מאי זאָל מען איינצם העלען אָדער זאָל מען שרייבליך מיטטיילען די נעמען -
הרב הייטמאנדעל : שלאָגט פאָר : רוזענזיס און הרב גרשוןסקי זאָלען באשטימען די נעמען א
 פון דער קאָמיטע .

הרב בלאָך : ער איז מסכים מיט'ן הרב גרשוןסקי אז אויב די מועצ'ת דעה זאָגען אז די
 אנו"י איז נישט גרויס צו זענען מיר מחוייב צו שאלען - אָבער אויב זי העלען פסק'ן אז
 מען ברויך יא אן אנו"י דעמאלס מוזען מיר עצמ טאקע נאָר אנדרייטען נעמען אין דעם מוע-
 צ'ת העלבע זאָלען אין דעם ענין זייערען פסק ארויסזאָגען - הייל אין דעם פאל זענען
 דאָ די נישט-אגודיסטישע רבנים קענען דעם פסק פון די מועצ'ת - עס האָלט געהער א
 חלוץ השם קענען די מלוכה ארויסצוקומען - דער גאנצער כלל ישראל האָט באקומען א גרוי-
 טען קלאם מיט דעם - דאָס ציוניזמוס האָט ליידער קיין סוף נישט באקומען הייל ציונות היינט
 דאָס אין לנו/ חלק באקלייט ישראל און דיעזע כפירה האָט נאָך א גרויסען כח - זי האָבען אין
 זייערע האַנד א פרעסע מיט העלבע זי העלען פינדען א העג היאזוי זיך ארויסצורייצען -
 אנדערע פאליטיק ברויך צו זיין : המשכיל בעת ההוא ידוע -

אגרת שלש שבועות

ל

הרב לעזרי: מיר מוזען כסדר אויפ'ן סדר היום האלטען די געהאלטיגע סכנה - אונזערע אויפגאבע איז איצט צו מוע'ן אויף די סוכנות - אן עפענטליכע מינונג העלכע זאל האלטען מיט אונז מוז מען לאנגסאם אויפבויען, דאס קען מען נישט אויף איינמאל מאכען - אויב דער טרעפטישע העט זיין און מען העט ערלויבען חודעסס מויערס איינאנדערער און עס העט שטיל זיין, זענען מיר צופרידען -

רוזענחיים: ווילען זי, קלויזענב.רב טיילנעמען אין אס סענה"ת אונזער דער אנו"י ?
קלויזענב.רב: (ענטפערט נישט קלאר) איצט איז די פראגע פון הצלה ~~עפענען~~ כלל ישראל - אין דייטשלאנד האב איך אויך טיילגענומען און צוזאמענגעארבעט מיט די אנו"י - ...

הרב קאלמאנאָוויץ: מיר זענען אראפ פון סדר היום - מיר דארפען נישט מאכען דא פראגמאנט-דא נישט קענען די ציונים און נישט פאר די אנו"י - דער עיקר איז אז דער רוב האלט אז מען איז קענען די באטייליגונג אין א רעגירונג לעת עתה - מען ברויך צו באטראכטען דעם פארשלאג פון דעם קלויזענבורגער רב - זאגען איז סכנה, אבער שטייגען איז אויך א סכנה - שלאגט פאר: רוזענחיים זאל איינרופען עפליכע רבנים, נישט מעהר ווי פינף, און די זא-לען בכבוד ראש מעין זיין האס צו מוען.

רוזענחיים: שלאגט פאר: די אסיפה זאל העלען די קאמיטעט פארשלאגען פון קלויזענ.רב. ^{העליכע איז}
קלויזענבורגער רב: מיט שלילה קען מען גארנישט אויפפון הען עס האנדעלט זיך אין קיום האומה - נישט פינף רבנים - מען מוז אלעס פראגירען, איינער זאל רעדען מיט'ן אהוד איינער זאל רעדען מיט ראזענחאלד, איינער מיט טרומאן, איינער מיט'ן סעסידעפארטמענט, און: אה. - אנטראג: א קאמיטעט פון גדולי ישראל און בע"ב עסקני ישראל העלכע האבען